

Konsultacje społeczne projektu Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Informacja o konsultacjach: <https://www.mr.gov.pl/strony/plan-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju/przeslij-opinie-o-strategii-odpowiedzialnego-rozwoju/>

Komentarz Grupy Zagranica do obszaru „Ekspansja zagraniczna”, w szczególności do kierunku interwencji:

2: Zwiększenie stopnia internacjonalizacji polskich przedsiębiorstw (str. 110):

„Kierunek ten ma na celu zwiększenie liczby przedsiębiorstw prowadzących działalność międzynarodową, w tym ekspansję na nowe rynki oraz rozwijanie bardziej zaawansowanych form współpracy, np. poprzez zwiększenie polskich bezpośrednich inwestycji za granicą.”

4: Wspieranie nowych kierunków ekspansji polskich firm (str. 113):

„Niezależnie od wagi państw Unii Europejskiej w polskiej wymianie handlowej, należy wzmacniać aktywność na perspektywicznych rynkach – azjatyckim, afrykańskim i północno-amerykańskim, które często notują znacznie wyższe wskaźniki wzrostu PKB i obrotów handlowych (w tym importu) niż rynki unijne oraz posiadają jeszcze niezagospodarowany potencjał popytu wewnętrznego. Działania te przełożą się jednocześnie na zmniejszenie uzależnienia wyników polskiego eksportu od koniunktury w krajach Unii Europejskiej”.

Rynki perspektywiczne dla polskiej gospodarki wymienione w projekcie SOR: Algieria, Indie, Iran, Meksyk oraz Wietnam.

Treść uwagi:

Jako Grupa Zagranica postulujemy wprowadzenie zapisu, który uspołni SOR ze strategicznym dokumentem w obszarze polskiej współpracy rozwojowej tj. Wieloletnim Programem Współpracy Rozwojowej. Proponujemy zapis o następującej treści:

„Polski sektor prywatny, który zostanie objęty wsparciem w zakresie nowych kierunków ekspansji (w szczególności na rynkach krajów rozwijających się) powinien przestrzegać najlepszych istniejących standardów Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz Organizacji Narodów Zjednoczonych, a także obowiązków prawnych dotyczących przejrzystego i odpowiedzialnego działania ze szczególnym uwzględnieniem poszanowania, ochrony i realizacji praw człowieka w tychże krajach.”

Uzasadnienie uwagi:

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, w temacie dotyczącym ekspansji zagranicznej, powinna zwrócić uwagę na wpływ działalności biznesu w krajach rozwijających się, do których należą m.in. wymienione w projekcie Strategii kraje: Algieria, Indie, Iran, Meksyk oraz Wietnam, których rynki uznano za „perspektywiczne dla polskiej gospodarki”.

Polski rząd powinien stworzyć narzędzia pozwalające wykazać, że publiczne pieniądze wydawane na wsparcie działalności sektora prywatnego w krajach rozwijających się nie przeszkadzają w rozwoju tych krajów (na przykład nie wypierają lokalnych firm z rynku, nie niszczą środowiska, nie wyprowadzają pieniędzy do rajów podatkowych), ale optymalnie wspierają ten rozwój (niezależnie od tego, czy wsparcie publiczne pochodzi ze środków przeznaczonych na pomoc rozwojową, czy też z innych środków publicznych).

Jednym z dokumentów istotnym z punktu widzenia podnoszenia społecznych standardów funkcjonowania biznesu są opracowane w 2011 wytyczne Organizacji Narodów Zjednoczonych (http://www.feswar.org.pl/fes2009/pdf_doc/Wytyczne-ONZ.pdf [dostęp: 19 września 2016 roku]). dotyczące biznesu i praw człowieka, podkreślające ważną rolę państwa w zapewnieniu przestrzegania praw człowieka również przez strony trzecie (biznes). Opierają się one na uznaniu istniejących zobowiązań państw do poszanowania, ochrony i realizacji praw człowieka, wskazując między innymi, że: *„Państwa powinny podejmować dodatkowe kroki w celu zapewnienia ochrony przed naruszeniem praw człowieka przez przedsiębiorstwa będące własnością państwa lub przez nie kontrolowane lub też takie, które korzystają z istotnego wsparcia lub usług instytucji państwowych, takich jak agencje udzielające kredytów eksportowych, rządowych ubezpieczeń inwestycji lub gwarancji, w tym poprzez wymaganie tam, gdzie jest to właściwe, due diligence (zachowania należytej staranności) w zakresie przestrzegania praw człowieka”*.

Podobny zestaw wytycznych opracowała w 2011 roku Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=18475 [dostęp: 19 września 2016 roku]). Dotyczą one w szczególności społecznie odpowiedzialnego prowadzenia biznesu przez przedsiębiorstwa wielonarodowe. Wytyczne te – przyjęte i egzekwowane przez rządy – są zaleceniami w zakresie standardów odpowiedzialnego postępowania w biznesie kierowanymi przez rządy do przedsiębiorstw, których działalność wykracza w jakikolwiek sposób poza granice jednego państwa. Stanowią one zbiór zasad i standardów z różnych obszarów – od praw człowieka, praw pracowniczych i bezpieczeństwa pracy, przez kwestie dostępu do informacji, po opodatkowanie, ochronę środowiska i due diligence działalności firm. Przestrzeganie wytycznych dotyczy przedsiębiorstw, które mają siedzibę na terenie jednego z państw sygnatariuszy, wszędzie tam, gdzie prowadzą one działalność.

W tym kontekście warto wymienić program GO AFRICA Ministerstwa Gospodarki jako przykład programu, za pośrednictwem którego polski rząd stara się zachęcić sektor prywatny do aktywności w krajach afrykańskich, inicjując przedsięwzięcia wsparcia instytucjonalnego. Zdaniem ekspertów Grupy Zagranica wyrażonym w raporcie monitoringowym Grupy z roku 2014: *„(...) funkcjonowanie*

programu takiego jak GO AFRICA może zwiększać potencjał rozwojowy krajów rozwijających się (w tym przypadku – afrykańskich), choć równie dobrze – jeśli nie zostaną zachowane najlepsze międzynarodowe standardy działania sektora prywatnego w krajach rozwijających się – może go wyraźnie zmniejszać. Korzystanie przez biznes ze środków publicznych w ramach programów takich jak GO AFRICA (i innych podobnych programów, które mają na celu wspieranie nowych kierunków ekspansji polskich firm), powinno być uwarunkowane realizacją przez firmy dobrych praktyk i wytycznych sformułowanych przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz Organizację Narodów Zjednoczonych. Jest to szczególnie istotne, ponieważ polskie firmy uczestniczące w programie GO AFRICA działają między innymi w sektorze wydobywczym czy energetycznym, których negatywny wpływ na środowisko i rozwój społeczny jest większy niż w innych branżach (...)
(http://zagranica.org.pl/sites/zagranica.org.pl/files/attachments/Publikacje/RaportGZ/raport-zagranica_2014_www.pdf [dostęp: 19 września 2016 roku]).

Wykorzystując środki publiczne do wsparcia instytucjonalnego polskich firm działających w krajach rozwijających się, polski rząd powinien zapewnić udowodnić, że wspierane inwestycje nie przyczynią się do pogorszenia sytuacji mieszkańców krajów globalnego Południa, a prowadzona polityka inwestycyjna będzie spójna z celami współpracy rozwojowej, co stanowi realizację art. 208 traktatu lizbońskiego („1. Polityka Unii w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju jest prowadzona zgodnie z zasadami i celami działań zewnętrznych Unii. Polityka Unii i polityka Państw Członkowskich w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju uzupełniają się i wzmacniają wzajemnie. Głównym celem polityki Unii w tej dziedzinie jest zmniejszenie, a docelowo likwidacja ubóstwa. Przy realizacji polityk, które mogłyby mieć wpływ na kraje rozwijające się, Unia bierze pod uwagę cele współpracy na rzecz rozwoju. 2. Unia i Państwa Członkowskie szanują zobowiązania i uwzględniają cele, na które wyraziły zgodę w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych i innych właściwych organizacji międzynarodowych”). Działalności polskiego sektora prywatnego w krajach rozwijających się nie może towarzyszyć korupcja, która niszczy podstawy dobrego rządzenia, stosowanie podwójnych standardów społecznych i środowiskowych, prowadzących do kryzysów lokalnych, czy unikanie podatków, szkodzi to bowiem rozwojowi tych krajów.